

سرمایه‌داری ملی به‌مثابه استراتژی توسعه

کیومرث اشرفیان

سرمایه‌داری ملی به معنای سپردن مسئولیت توسعه بخش‌های مهم اقتصادی به شرکت‌های بزرگ بخش خصوصی است که در حوزه‌های مختلف تولیدی، تجاری و خدماتی تجربه موفق داشته‌اند. در ایران، چه پیش از انقلاب و چه پس از آن، شرکت‌هایی وجود داشته‌اند که توانسته‌اند به موفقیت‌های درخور توجهی دست یابند. در رتای ملی‌گرایی اقتصادی سخن بسیار گفته شده است که باید تولید صنعتی، عدالت منطقه‌ای، صادرات، تولید داخل و... را تقویت کرد. سخن اصلی ما این است که محقق‌کردن این آرزوها را به خود آنان یعنی به سرمایه‌داری ملی و شرکت‌های بزرگ بسپارید. اینان خود برای مدیریت چنین فرآیندی بر هر نیروی دیگری اولویت دارند.

هرچند اکنون دربارہ نقش عوامل مدیریتی و کارآفرینانه یا عوامل سیاسی-حکومتی در موفقیت آنها نمی‌توانم قضاوتی داشته باشم، اما به صورتی کلی به نمونه‌هایی مانند صنایع نفت‌سوز عالی‌نسب، صنایع غذایی مهران، کاله، دیجی‌کالا، باسلام، آپارات، فیلموو... اشاره می‌کنم. این شرکت‌ها هر یک به نوبه خود، در حوزه‌های مختلف صنعتی و خدماتی فعالیت کرده‌اند و کم‌وبیش موفق بوده‌اند. وقتی از سرمایه‌داری ملی سخن می‌گوییم، می‌توان به نمونه‌های توسعه‌یافته و بزرگ‌تری از این شرکت‌ها اشاره کرد.

این شرکت‌ها، با وجود تکنکاهای ناشی از تحریم‌ها و مدیریت نامناسب اقتصادی دولت‌ها، توانسته‌اند به موفقیت‌های قابل قبولی دست یابند. با این حال، توسعه این الگوها مستلزم فراهم‌شدن الزامات و زمینه‌های لازم است.

۱. مهم‌ترین این الزامات، رسیدن به یک اجماع در سطح حاکمیت است که «سرمایه‌داری ملی» را به‌عنوان راه‌حلی مناسب برای توسعه به رسمیت بشناسند و از آن حمایت سیاسی و قانونی کنند. در این راستا می‌توان به رویکردی که به «نوآوری مأموریت‌گرا» مشهور است، اشاره کرد که پیشنهاد می‌کند دولت‌ها مسئولیت پروژه‌های بزرگ و استراتژیک را برعهده بگیرند. این رویکرد می‌تواند به طور مؤثری با سرمایه‌داری ملی ترکیب شود. در این مدل، دولت با تعیین مأموریت‌های کلان (مانند توسعه صنایع پیشرفته، کاهش آلودگی محیط زیست یا ارتقای فناوری‌های دیجیتال)، چارچوبی برای همکاری بین بخش‌های دولتی و خصوصی ایجاد می‌کند. شرکت‌های بزرگ بخش خصوصی، با استفاده از منابع و توانمندی‌های خود، این مأموریت‌ها را اجرا می‌کنند. این همکاری ناهتنها باعث افزایش کارایی می‌شود، بلکه «ریسک»‌های مالی و اجرایی را نیز کاهش می‌دهد. در این رویکرد می‌توان تقویت «سرمایه‌داری ملی» را یک آپریورزه ملی تلقی کرد.

۲. رویکرد سرمایه‌داری ملی یک استراتژی اقتصادی و بومی است. سرمایه‌داری ملی می‌تواند بر حل مسائل خاص کشور در زمانه تحریم متمرکز شود، چون در همین زمینه و زمانه رشد کرده است و بهتر از هر نیروی دیگری ظرفیت‌های اقتصادی ایران را می‌شناسد. مهم‌تر آنکه می‌تواند در چارچوب هنجارها و ارزش‌های بومی حرکت کند و از تحولات رادیکالی که ممکن است سرمایه‌گذاری خارجی پدید بیاورد، اجتناب ورزد.

۳. استراتژی توسعه مبتنی بر سرمایه‌داری ملی مستلزم به رسمیت شناختن ترتیبات نهادی و سازوکارهای تشکیلاتی در حقوق عمومی و مدیریت ملی است، مثلا به رسمیت شناختن کنسرسیوم‌های بزرگ برای توسعه بخش‌های صنعتی.

این کنسرسیوم‌ها همچنین می‌توانند توسعه منطقه‌ای، استانی یا حتی توسعه‌بخشی را هدف خود قرار دهند یا مثلا کنسرسیومی از این شرکت‌ها می‌تواند توسعه صنایع شیلات یا توسعه شهری در منطقه مکران، توسعه صنایع ریلی، توسعه استان کردستان، سیستان‌و بلوچستان یا هر استان دیگر را رسماً عهده‌دار شود. شرکتی که در حوزه صنایع غذایی موفق بوده است، صلاحیت توسعه همین صنعت را در مقیاس ملی دارد. شرکت‌های موفق در حوزه صنایع تبدیلی می‌توانند منتقا توسعه این صنعت را در مقیاس ملی عهده‌دار شوند و به‌همین صورت برای حوزه‌های دیگر، مهم این است که با حمایت دولتی چنین استراتژی‌هایی به صورت رسمی در پیش گرفته شود.

یکشنبه ۱۲ اسفند ۱۴۰۳
۱۴۴۶ رمضان
۲ مارس ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۶۳
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

درگذشت داود احمدی‌مونس با نام هنری «آروین»، کارتون‌نویست

ای داد از رفتن آروین

در «شرق» امروز می‌خوانید: به مناسبت هفتادوپنجمین سالگرد مرگ هایرنیش مان؛ دموکراسی انقلابی و بربرخوبی فاشیسم • زلزله بزرگ و مهاجران غیرقانونی در تهران و ری / مهدی زارع

برگزیده‌ها

انباشت ۵۰ساله فاضلاب‌ها در تالاب انزلی و رودخانه‌های رشت، استان گیلان را در شرایط هشدار قرار داد

وضعیت ویژه گیلان

مهدی تاج رئیس فوتبال باقی ماند

«شرق» در گفت‌وگو با متخصصان بررسی کرد:

مجازات خشن، خراشیدن روان زخمی جامعه

دایره‌المعارف بزرگ اسلامی وقف ایران شد

یادداشت

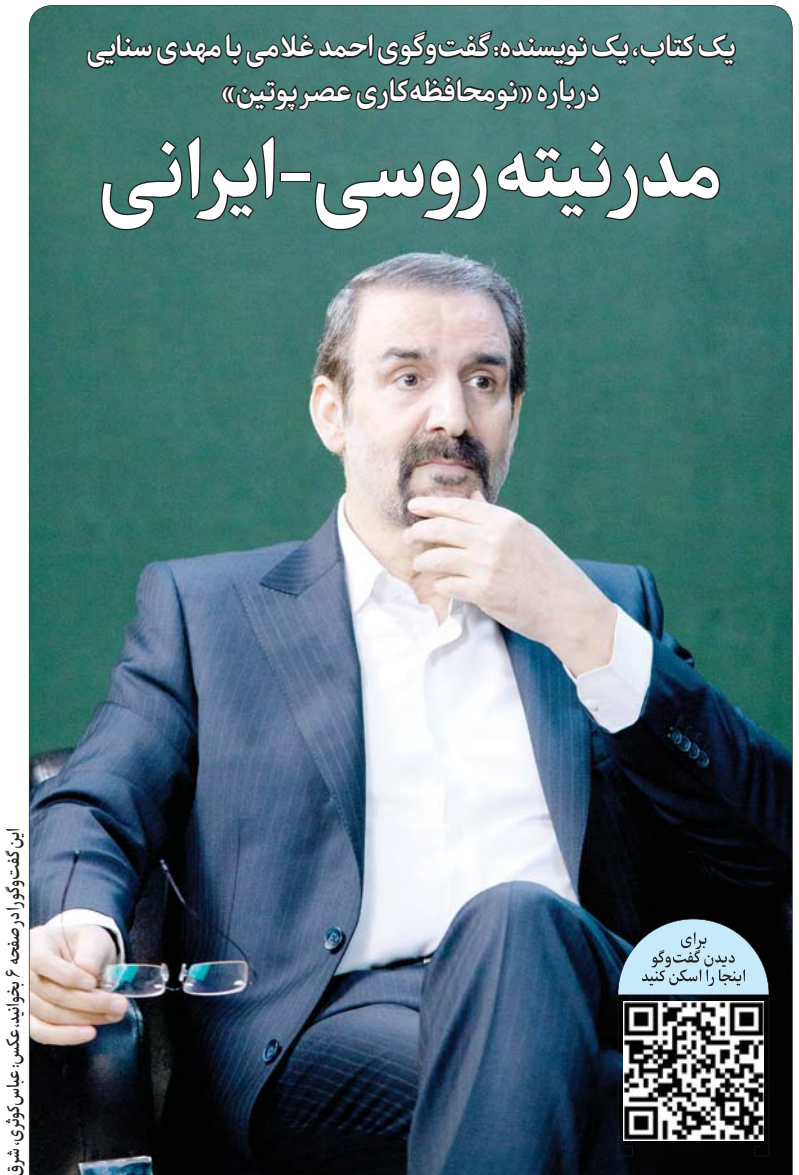
بازی بزرگ

شاید آغاز شده باشد!

امیرناظمی

عبدالله اوجلان در حال تبدیل‌شدن به نلسون ماندلا منطقه است. اوجلان نیز مشابه با نلسون ماندلا در گذشته به دلیل اقدام‌های خشونت‌آمیز در نبرد علیه دولت آپارتاید، دستگیر و زندانی شده است. ماندلا پس از دهه‌ها زندان و درحالی‌که اعتباری شایان توجه در میان مخالفان حکومت آپارتاید داشت، در سه نامه‌ای که از زندان نوشت، به سرور از یک رهبر طرفدار خشونت تبدیل به رهبری طرفدار صلح شد. او توانست در این تغییر و گذار، همچنان رهبر طرفداران حقوق سياهوستان باقی بماند و حتی سایرین را به سمت خود بکشاند. چه روزهایی که او برای این حق مدعی خود دست به خشونت زده بود و چه زمانی که او به اتکای صلح، از هر خشونتی پرهیز کرد، به خوبی توانست طرفداران خود را راضی کند که تغییر را بپذیرند و همراه آن شوند. او به آسان قبولاند که امروز دیگر به روش‌های خشونت‌آمیز نیازی نیست و حالا می‌توان به‌صورت صلح‌آمیزی به آن دست یافت. ماندلا بر اساس همین تغییر بود که استراتژی «می‌بخشیم، اما فراموش نمی‌کنیم» را گسترش داد و با آن توانست مسیر توسعه آفریقای جنوبی را هموار کند. حالا اوجلان نیز در حال بازآفرینی این نقش اسطوره‌ای و ماندگار است، اما به شیوه خودش. اوجلان در روزهای گذشته، در دیداری با نمایندگان طرفدار کردها در زندانی در ترکیه، نامه‌ای را منتشر کرد که اهمیتی تاریخی دارد.

این گفت‌وگو را در صفحه ۶ بخوانید. عکس: عیاش کی‌نوری/شرق

یک کتاب، یک نویسنده، گفت‌وگوی احمد غلامی با مهدی سنایی درباره «نومحافظه‌کاری عصر پوتین»

مدرنیته روسی-ایرانی

پزشکیان امروز برای دفاع از وزیرش به صحن می‌روند و مجلس برای ماندن با رفتن همتی تصمیم می‌گیرد

استیضاح یا تصفیه حساب؟

وحیده کریمی:امروز پزشکیان با حضور در صحن مجلس، به دفاع از وزیر اقتصاد خواهد پرداخت. این در حالی است که دیروز نشست سران قوا به میزبانی پاستور برگزار شد و مسعود پزشکیان و قالیباف دیداری قبل از رویارویی بهارستان و پاستور در راند استیضاح با هم داشتند که به نشانه‌ای مثبت در رسانه‌ها تعبیر شده است. هرچند طرفداران طرح استیضاح که با انتشار اسامی امضاکنندگان آن مشخص شده همگی از طیف پایداری و مخالف دولت هستند، از بعدازظهر دیروز در تلاشی رسانه‌ای سعی بر القای احتمال رای‌آوردن استیضاح داشتند. برای نمونه علی‌اصغر نخعی‌راد مدعی شد: از طرف بانک‌ها و وزارتخانه با نمایندگان تماس گرفته می‌شود برای منصرف‌کردن اما همه متفق‌القول بر سر این تصمیم ایستاده‌اند. این نماینده طرفدار طرح استیضاح همچنین گفت: برخی گزارش‌نیک‌رادر صفحه ۳ بخوانید

دیپلماسی به سبک «رنالتی‌شو»

گفت‌وگو با محمد جواد جمالی‌نوبندگان: تنش زلنسکی- ترامپ قطعاً یک فرصت است صفحه‌های ۵ و ۲ را بخوانید

یادداشت

ترامپ از نگاه چین

محمدحسین عمادی

چین به خوبی می‌داند که مواجبه با قدرت نظامی و فرهنگی (قدرت سخت و نرم) آمریکا، از رقابت در صحنه اقتصاد دشوارتر است، اما ترامپ خود هم قدرت نرم و سخت آمریکا را هم‌زمان به چالش کشیده است. او فشارهای سیاسی و امنیتی و منطقه‌ای دوران بایدن بر چین را کاهش داده، آماده است اوکراین را با روسیه معامله کند و با کنارگذاشتن عضویتش در ناتو، به پوتین امتیاز دهد و همین امر موضع چین را هم تقویت می‌کند. چین شریک کلیدی روسیه، از این سود می‌برد و به هدف مشترکشان برای تغییر نظم جهانی نزدیک‌تر می‌شوند. بکن پیشنهاد میانجیگری برای ترامپ و پوتین داده و شرکت‌های چینی می‌توانند با بازسازی اوکراین ثروت کلانی به دست آورند. چین با تضعیف اتحاد آتلانتیک، نفوذ خود را در اروپا گسترش می‌دهد و خود را گزینه‌ای بآیناب جلوه می‌دهد. اگر آمریکا از اروپا فاصله بگیرد، چین شاید با وجود تفاوت‌ها، تکیه‌گاهی قابل اعتماد به نظر آید. ترامپ با خروج از شورای حقوق بشر، سازمان بهداشت جهانی و قطع کمک‌های توسعه‌ای، راه نفوذ چین در جهان را بیش از پیش در ارکان سازمان ملل هموار می‌کند. این امر حضور چین در آفریقا، آمریکای لاتین و جنوب شرق آسیا را آسان‌تر می‌کند. عملکرد ضعیف بایدن و ترامپ در

یادداشت

مسکن و تورم پیش‌رو

ناصر ذاکری

کارشناس اقتصادی

تورم دورقمی بیش از نیم‌قرن است که میهمان ناخوانده اقتصاد ماست، اما در سال‌های اخیر شتاب سرکبیجه‌آوری گرفته است. به‌همین دلیل معمولا در ماه‌های پایانی سال یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها و نگرانی‌های فعالان اقتصادی و بسیاری از شهروندان این است که آتش تورم در سال آینده و لطمه‌ای که از بابت آن به فعالیت یا معیشت‌شان وارد خواهد آمد، چقدر شدت خواهد داشت. به‌ویژه با توجه به سهم بالای مسکن در سبد هزینه خانوار، نگرانی بزرگ جمعیت رو به گسترش مستاجر این است که اجاره‌بها چه روندی طی خواهد کرد. در دهه‌های اول از دوره ۵۰ساله که ذکر آن گذشته، قیمت املاک و مستغلات متأثر از جریان تورمی و در قالب تعدیل‌های پلکانی افزایش یافته و همسویی و تناسب خود را با تغییرات شاخص عمومی قیمت کالاها و خدمات حفظ می‌کرد، اما به‌تدریج این رابطه و اثرپذیری یک‌طرفه دچار تغییر جدی شد و در دهه‌های اخیر شاهد این واقعیت هستیم که افزایش قیمت املاک و مستغلات (مسکن) خود مبدل به موتور و عامل محرکه جریان تورمی شده است. به بیان دیگر هرچند قیمت مسکن هنوز

سالنامه شرق را بخوانید و ببینید

سالنامه شرق

با آثار و گفتاری از: همایون کاتوزیان، محمد جواد ظریف، کیانوش عیاری، هادی خانیکی امیرحسام اسحاقی، سیدمصطفی هاشمی طبا، اردوان امیراصلانی، پژمان جوزی، محسن برهانی، ناهید کبانی حسن فتاحی، احسان دستغیب، فریدون علی‌مازندرانی، مصطفی روستایی، زهرا محبی پورکانی، ضحی نصر، اشکان‌زاورعی کامبیز نوروزی، حمزه نورذری، محمد بقایی‌ماکان، امید طبیب‌زاده، مهرداد احمدی شیخانی و پل جوزفوسون

فردا منتشر می‌شود